

TROSKOTOVICE

Návrhy opatření pro podporu ornitofauny
zemědělské krajiny

Černobílý bahňák s chocholkou na hlavě:

ČEJKA CHOCHOLATÁ

www.birdphoto.cz ©Tomáš Bělka

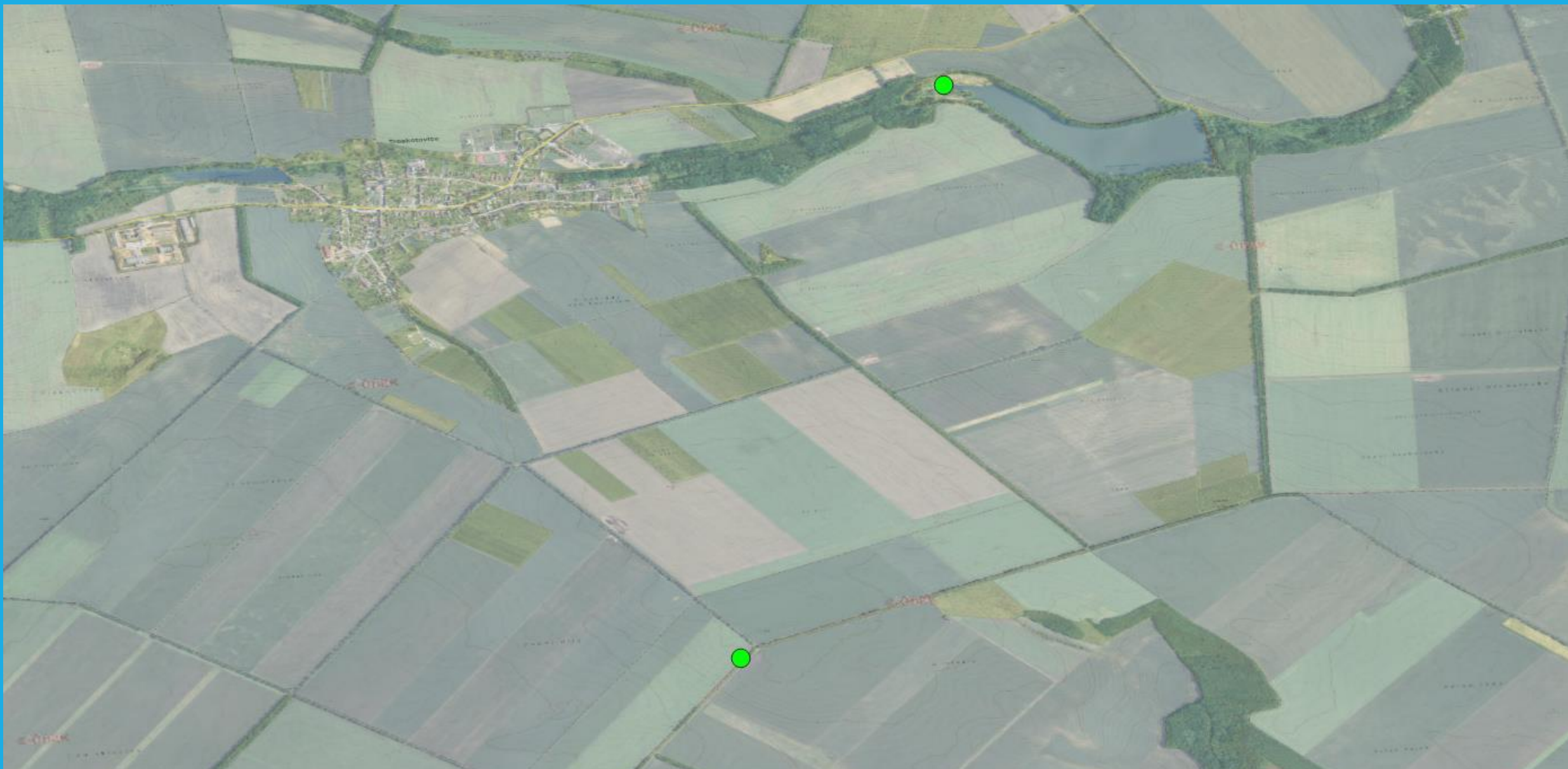
Tomáš Bělka © www.birdphoto.cz

Tomáš Bělka © www.birdp

Tomáš Bělka © www.birdphoto.cz

Výskyt čejek chocholátých na území Troskotovic v roce 2014 a 2023

Podpora čejek chocholatých na orné půdě

- Na jaře při pracích na poli jsou hnízda čejek v bezprostředním **ohrožení zemědělskou technikou**
- Hnízda jsou nejprve dohledána pomocí dalekohledu
- Následně kontaktujeme zemědělce, abychom s ním domluvili další postup, jak hnízda zabezpečit.
- Hnízda se před zničením chrání pomocí jejich **označení**. Hnízdo se označuje nejčastěji 2 bambusovými tyčemi umístěnými na řádku ve vzdálenosti 10 m od sebe s hnízdem uprostřed. (Někteří zemědělci si hnízda značí také sami.)
- Poloha hnízda je **zaznamenána do databáze NDOP nebo AVIF**.
 - ▶ Do databáze může kdokoliv přispět svým pozorováním. Každé pozorování je důležité protože slouží k lepšímu zacílení jejich ochrany a efektivnímu nastavení zemědělských dotací.

Instalace bambusových tyčí k čejčímu hnízdu. Foto: Michaela Kadavá

Foto: Michaela Kadavá

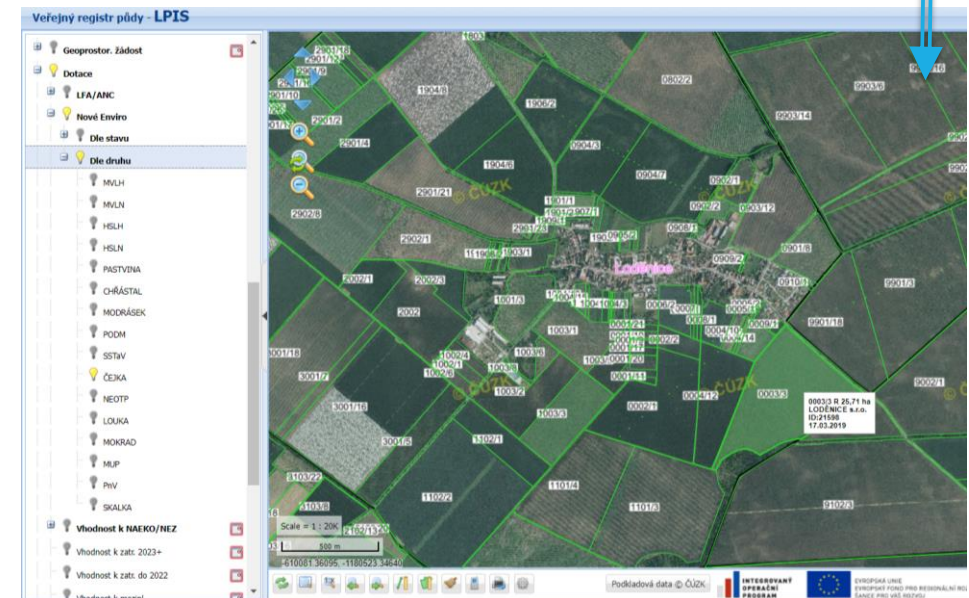
AEKO Ochrana čejky chocholaté

- Od roku 2015 existuje **agro-environmentální dotační titul** *Ochrana čejky chocholaté na orné půdě*
- Podmínky dotačního titulu:
- Dotace je vyplácena na ha dílu půdního bloku se zemědělskou kulturou **standardní orná půda vymezeného v LPIS** jako hnízdiště čejky chocholaté.
- Žadatel je povinen založit porost směsí definovaných plodin od 16. června do 15. července, přičemž porost plodin musí být ponechán bez zásahu zemědělskou nebo jinou technikou do 31. října. ▶ **směs poskytne potravu opylovačům a zrnožravému ptactvu**
- Mezi 1. listopadem a 31. prosincem musí být porost zapraven do půdy. ▶ **čejky a další bahňáci budou moci hnízdit příští rok v přehledném terénu, kde mohou snadno zpozorovat případné predátory**
- Následující rok musí být plocha hnízdiště zabezpečena proti zásahu zemědělskou technikou od 1. ledna do 15. června. ▶ **čejčí hnízda nepřejede zemědělská technika**
- Na ploše je zakázána aplikace přípravků na ochranu rostlin. ▶ **Méně používání POR = více hmyzu = více potravy pro ptáky**

Náhled do LPIS. Vzhledem k současnému nepravidelnému výskytu čejek a dosavadnímu neprokázání hnízdění, nebyla doposud čejka na DPB v rámci katastru obce vymezena.

Podpora čejek chocholatých na travních porostech

- Riziko zničení hnízda hrozí také při jarním **vláčení či válcování luk**. Pokud je to možné, je lepší jej provést již **během podzimu nebo do 15. března**, než začnou čejky obsazovat svá hnízdiště.
- Při kosení luk je vhodné dodržet pravidlo (při čerpání dotací je to dokonce povinnost), kdy se porost **kosí od středu pozemku směrem k jeho okrajům**. Ideální je počkat než čejky s mláďaty pozemek opustí.
- Čejky preferují pro úspěšné hnízdění **nízký a řídký porost**, proto je dobré ještě před zimou nebo ihned po zimě porost posekat, tak aby byl na jaře nízký. Tomu napomůže i **omezení hnojení**, které navíc napomáhá k vyšší diverzitě kvetoucích bylin a tedy na ně vázaného hmyzu.
- Pokud hnízdí čejky na pastvinách, omezte v období od **poloviny března do konce června zatížení na jednu dobytčí jednotku na hektar** – čejka bude schopna uchránit hnízdo před ušlapáním dobyt看kem. Vyšší zatížení na těchto pozemcích v pozdějším létě až do ukončení pastvy naopak zajistí nízký travní porost vhodný pro hnízdění čejek v následujícím roce.
- Vhodný je i přechod do režimu ekologického zemědělství, které znamená méně VDJ na 1 ha

Čím ještě podpořit čejky na polích?

- **Vytváření polních mokřadů.**

- ⇒ Čejky s oblibou vyhledávají potravu a hnízdí v zamokřených místech na polích. Na tato místa je často obtížné se dostat s technikou, proto pomůže ponechání těchto ploch bez orby a bez ošetření přípravky na ochranu rostlin.
- ⇒ Pro péči o polní mokřady lze žádat o podporu z Programu péče o krajinu, který vyhlašuje MŽP a informace o něm jsou dostupné na webu: www.dotace.nature.cz
- ⇒ Bylo by vhodné pokusit se o přerušení či ucpání alespoň části současného melioračního zatrubnění v severní části katastru obce. Každá, byť jen menší zamokřená plocha, zvyšuje šanci na úspěšný odchov mláďat.

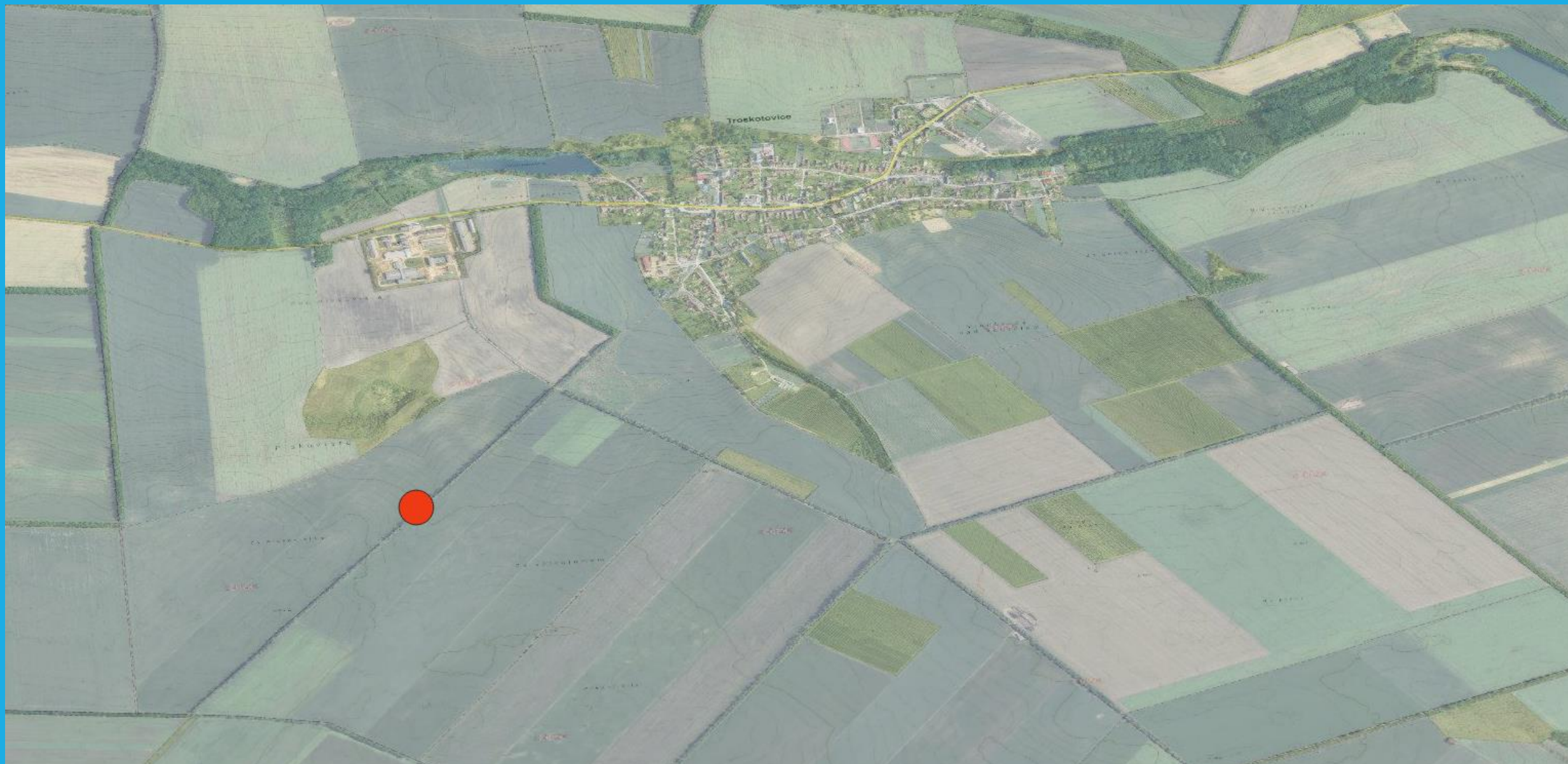
- **Snižování množství používaných pesticidů**

- ⇒ S využitím metod precizního zemědělství) a metod biologické ochrany rostlin můžete snížit množství používaných pesticidů, které se pozitivně projeví na přítomnosti hmyzu i kvalitě vody v blízkém okolí.

Zavalitý hrabavý pták s cihlově červenými tvářemi:

KOROPTEV POLNÍ

Výskyt koroptví polních na území Troskotovic v roce 2022

Podpora koroptve polní na orné půdě

- Na území katastru Troskotovic se nacházejí půdní bloky o rozloze i desítek hektarů. Rozdělte tyto půdní bloky na menší celky pomocí travnatých a bylinných pásů nebo úhorů či pomocí pásů ponechaných ladem.
- Pěstujte více plodin na jednom půdním bloku. S tím, jak roste diverzita krajiny se zvyšuje také nabídka potravy pro kuřata i dospělé ptáky a hnízdní příležitosti.
- Vytvářejte a chraňte pásy travin podél polí a cest. Pásy by měli mít alespoň 6 m široké, v případě užších je vysoké riziko predace hnízda. Ponechte tyto pásy bez chemického ošetření.
- Ponechte **neposekané strniště** po obilovinách bez ošetření před sklizňovými látkami obsahujícími glyfosát a posklizňovými herbicidy v průběhu zimy.
- Vytvořte **plochu pro popelení či oschnutí koroptvích kuřat** po dešti ponecháním alespoň 0,5 m neoseté půdy při okraji pole. Okraje polí mívají obvykle nižší výnosy, vyloučení chemické ochrany podporuje přežívání koroptvích kuřat, které si při okrajích hledají potravu v podobě hmyzu. Čím vyšší je zastoupení živočišné potravy, tím rychleji se kuřatům vyvíjí peří a zvyšuje se i jejich šance na přežití.

Strniště jako významný potravinový zdroj v zimních měsících. Foto: Václav Zámečník

Foto: Václav Zámečník

Podpora koroptve polní na orné půdě

- **Omezte používání pesticidů**, které hubí hmyz i polní plevely - přirozenou potravu koroptví. Čím vyšší je zastoupení živočišné potravy během hnízdění, tím rychleji se kuřatům vyvíjí peří a zvyšuje se i jejich šance na přežití.

Foto: Pavel Makovička

Hromadný úhyn koroptví

Mořené osivo na povrchu pole.

Foto: Václav Zámečník

AEKO Kombinované biopásy

- Od r. 2023 lze vstoupit do **agro-vironmetálního dotačního titulu *Kombinované biopásy***
- Podmínky dotačního titulu:
- Kombinovaný biopás je složený z podélně navazujícího **krmného a jetelotravního biopásu.**
- Kombinovaný biopás musí být v souvislé délce nejméně 50 metrů, o souhrnné ploše nejvýše 50 % rozlohy příslušného dílu půdního bloku, nacházet se musí při okrajích nebo uvnitř dílu půdního bloku ve směru orby.
- Krmný biopás musí být o šíři nejméně 6 metrů a nejvýše 24 metrů, jetelotravní biopás od 18 do 24 metrů, přičemž na části příslušného dílu půdního bloku, na které není vytvořen biopás, může pěstovat plodinu ze směsi plodin pro biopás, pouze je-li pěstována samostatně nebo jako hlavní plodina s podsevem.
- Na ploše založeného biopásu je zakázáno aplikovat přípravky na ochranu rostlin a hnojiva.
- Žadatel o dotaci na DPB, na který v příslušném kalendářním roce podává žádost o poskytnutí dotace založí biopás nejpozději do 15. června příslušného kalendářního roku, který oseje stanovenou směsí uznaných osiv.
- Vytvořený krmný biopás ponechá bez zásahu zemědělskou technikou do 15. března následujícího kalendářního roku.
- Následně v období od 16. března do 15. června následujícího kalendářního roku zapraví porost biopásu do půdy.
- Další informace jsou k nalezení ve Strategickém plánu SZP pro období 2023 – 2027. Aktuální podmínky naleznete v nařízení vlády č. 80/2023 Sb.

Symbol lásky z Máchova Máje i zdravé krajiny:

HRDLIČKA DIVOKÁ

Byl pozdní večer – první máj –
večerní máj – byl lásky čas.
Hrdliččin zval ku lásce hlas,
kde borový zaváněl háj.

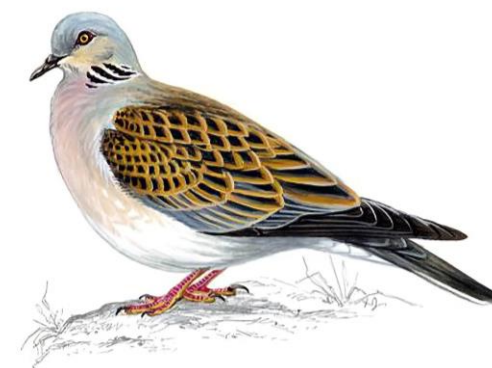

Výskyt hrdliček divokých na území Troskotovic v letech 2019 -2020

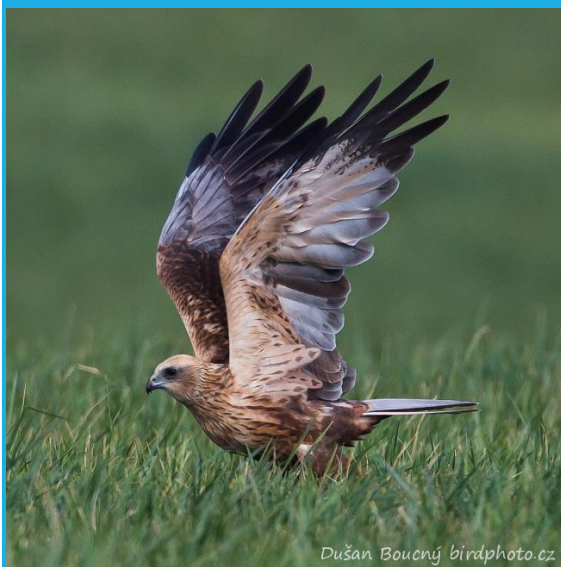
Podpora hrdličky divoké v zemědělské krajině

- Zvýšení mozaikovitosti a pestrosti krajiny – výsadby menších řídkých lesíků a zakládání luk, vytváření remízků, křovinatých pásů, větrolamů, solitérní stromů a keřů
- Vytváření úhorů a ploch s výskytem přirozených druhů trav a plevelů, kterými se hrdličky živí
- Více menších půdních bloků **s rozličnou skladbou plodin**
- Obnova polních mokřadů a drobných vodních prvků v krajině
- Snížit používání pesticidů a **vyhnout se desikaci plodin před sklizní, ponechat strniště bez zaorání, kde se mohou ptáci krmit na zbytcích z výdrolu**

Menší než káně s typickým „motavým“ způsobem letu:

MOTÁK POCHOP

Výskyt motáků pochopů na území Troskotovic v letech 1980 -2022

Ochrana hnízd motáků pochopů a motáků lužních

- Motáci pochopové i motáci lužní si s oblibou staví hnízda v zemědělských kulturách. Vyvádění mláďat spadá do termínu sklizně zemědělských plodin, proto je část hnízd motáků ohrožena vysečením mláďat. Zvýšené riziko je především u kultur s pícíny, obilovinami a na loukách, kde seč probíhá dříve a častěji.
- Pro úspěšnou ochranu hnízda je v první řadě důležité určení jeho polohy. V případě motáka lužního by měl **vyhledání hnízda provést ornitolog s odpovídající výjimkou ze zákazů zvláště chráněných druhů dle § 56 zákona č. 114/1992 Sb.**
- Kolem nalezeného hnízda se následně staví **oplocenka z králíčího pletiva** s okem o úhlopříčce do 15 mm. Celková délka oplocenky by měla být minimálně 8 m délky a výška by měla zhruba odpovídat okolní plodině. Do rohů oplocenky se zatlučou 4 kůly vysoké min 120 cm označené na posledních 8 cm reflexní barvou v rozích. Vhodné je použít pachový odpuzovač (např. Invet), který se umístí kolem oplocenky.
- **Stejnou ochranu hnízda lze aplikovat také při hnízdění kalousů pustovek.**

Oplocenka v obilí chrání hnízdo motáka lužního.
Foto: Václav Klejch

Oplocenka v obilí chrání hnízdo motáka lužního.
Foto: Václav Klejch

Výskyt orlů mořských na území Troskotovic v letech 2014 -2022

Podpora dravců v krajině skrze výsadby

- Proveďte výsadbu solitérních dřevin, aleje či stromořadí. Rozptýlená zeleň slouží ptákům jako odsedávka, kterou využívají při vyhlížení kořisti, současně poskytuje také místo ke hnízdění.
- Alternativou k výsadbám je instalace tzv. berliček. Jedná se o dřevěná bidýlka ve tvaru T, na které mohou dravci sedat a pozorovat kořist. Jde o velmi efektivní a zároveň levné opatření v boji proti hrabošům!
- Výsadby dřevin lze financovat např. z těchto zdrojů:
- Národní program životní prostředí: Výsadba stromů
- Nadace Partnerství: Sázíme budoucnost, Alej svobody
- Nadace ČEZ: Stromy
- OPŽP: 32. výzva – Veřejná zeleň a eliminace odvodňovacích zařízení v krajině
- Více info o dotačních možnostech i výsadbách např. na webu www.ziva-puda.cz

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ
PROSTŘEDÍ

Národní program Životní prostředí

NADACE ČEZ

Foto: Jiří Hornek

Foto: marekdvorak.com

Foto: Obec Slavětín

Podpora dravců v krajině skrze ekologické zemědělství

- Ekologičtí zemědělci využívají při boji se škůdci namísto jedů přirozenou biologickou ochranu. Svá pole chrání tím, že na svoji půdu přitahují dravce, sovy a jiné přirozené predátory. Kromě berliček udržují také krajinné prvky jako remízky a meze.
- Početnost dravců je na plochách v ekologickém zemědělství vyšší než u konvenčních
- Poštolky obecné lze podpořit také instalací dřevěných či plastových polobudek. Ty mohou být umístěny nejen na stromy ale i na různé stožáry v otevřené krajině.
- V případě konvenčního zemědělství zvažte nutnost použití pesticidů, zejména pak **rodenticidů**, které při nesprávném použití znamenají riziko pro zdraví volně žijících živočichů.

Foto: Kross Conservation Lab

Foto: wikipedia.cz

Foto: Mirek Dusík

Foto: Mirek Dusík

Drobný lovec se silným zobákem a páskou přes oko

ŽUHÝK OBECNÝ

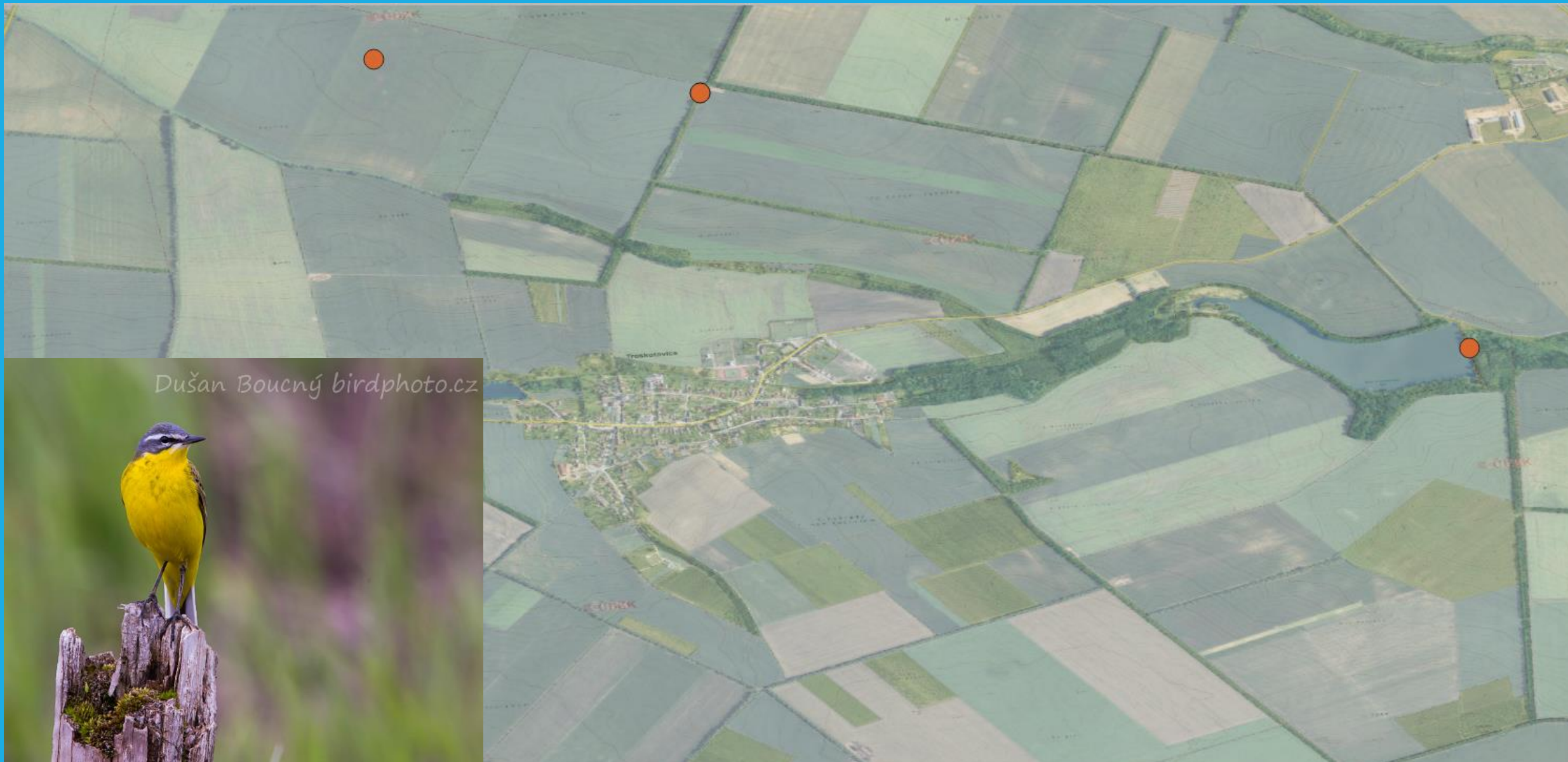

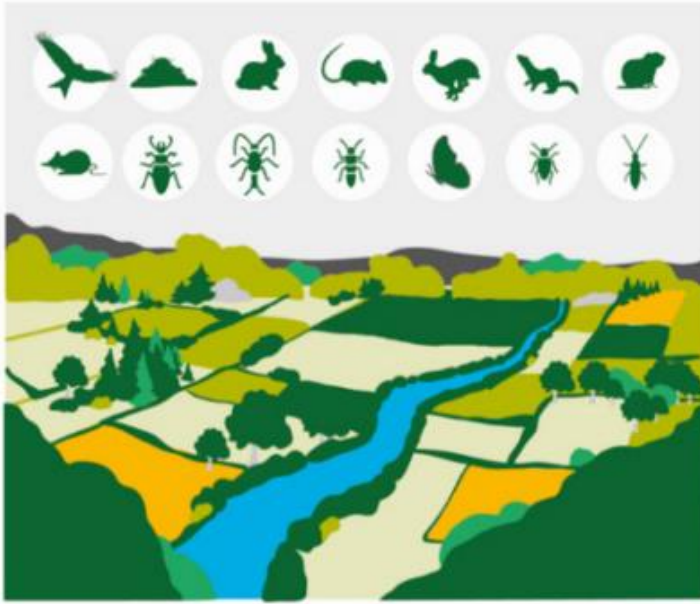
Výskyt tvrdých obecných na území Troskotovic v letech 1984 - 2019

Podpora drobných pěvců na orné půdě

- Ťuhýci a další drobní pěvci hnízdící v zemědělské krajině (v rámci katastru Troskotovic např. také ťuhýk šedý, strnad obecný, skřivan polní, konopka obecná či konipasí luční) ocení různé typy drobné rozptýlené zeleně jako jsou remízky, nízké keře, sady a neproduktivní plochy, zejména při okraji polí.
- Velmi pozitivní vliv na populace drobných pěvců má ponechání úhorů. (Také na úhory je možné čerpat zemědělské dotace.)
- **V případě luk se doporučuje posunutí seče do doby po vyhnízdění většiny ptáků, tedy na konec června.** Posunutí termínu seče je součástí některých AEKO opatření na travních porostech. Místní OOP může vydat stanovisko k posunutí seče při jednání výjimky se SZIF. **Vždy je dobré část louky nechat stát** (při DPB nad 10 ha je to od letošního roku i povinnost, lze proto zvolit právě plochy se zvýšeným výskytem hmyzu a i ptáků)
- Drobní pěvci jsou přímo závislí na dostatku hmyzu v zemědělské krajině. Dokonce i zrnožraví pěvci krmí v době hnízdění svá mláďata výživným hmyzem. Redukce použití pesticidů a hnojiv napomůže ke zvýšení početnosti i diverzity hmyzu.
- Zavedení extenzivní pastvy dobytka může napomoci vytvořit v krajině pestrou mozaiku různých stanovišť s odlišnými podmínkami a výškou a hustotou vegetace. Takové plochy jsou v krajině velmi důležité a zpravidla tvoří jakési ostrůvky života v jinak velmi (na druhy) chudé zemědělské krajině.

Výskyt konipasů lučních na území Troskotovic v letech 2021 - 2022

Semi-natural habitats and extensive agriculture - high number of species and grassland habitats

Intensification of agriculture - gradual decline of species and grassland habitats

Intensive agriculture - high nutrient input, significant decline of species and grassland habitats

Source: ECA.

Skřivání políčka

- Skřivani velmi ocení vytvoření tzv. skřivaních políček. Jedna se o plochy o velikosti alespoň 16 m² v počtu alespoň 2 políčka na 1 hektar. Na polích větších než 5 hektarů mohou zvýšit hnízdní produktivitu téměř o 50 %.
- **Při maximální hustotě zabírají políčka pouhých 0,32 % plochy pole** – to je méně než zabírají neoseté plochy v kolejích po traktorech.
- Podle výzkumů je na ekologických farmách skřivan polní zastoupen častěji než na konvenčních farmách. Důvodem je vyšší diverzita porostu a větší nabídka hmyzu daná nižšími vstupy hnojiv i chemických látek.
- Ponechte na polích přes zimu strniště po obilovinách až do setí jarních plodin. Vyhněte se jejich ošetření herbicidními přípravky.
- Potravní i hnízdní možnosti pro skřivana a drobné pěvce zemědělské krajiny můžete podpořit využíváním agroenvironmentálního opatření Biopásy. Z pohledu skřivana je zejména vhodné umístění 12 m širokého biopásu uprostřed nebo na kraji pole, pokud není lemováno stromořadím nebo jinými vertikálními objekty.

Skřivani
políčka v
Anglii, kde
jsou dotována
skrze
Společnou
zemědělskou
politiku.

Foto: Andy
Hay/RSPB-
images.com

Výskyt skřivanů polních na území Troskotovic v letech 2017 - 2022

Biopásy = zdroj potravy pro hmyz i ptáky

- 3 varianty: kombinovaný biopás x krmný biopás x nektarodárný biopás.
- Biopás lze založit na minimální výměře 2 ha s kulturou orná půda.
- Žadatel je povinen založit krmný nebo nektarodárný biopás se specifickou směsí osiv o šíři nejméně 6 a nejvýše 24 metrů, v souvislé délce nejméně 50 metrů, o souhrnné ploše nejvýše 50 % rozlohy dílu půdního bloku, po okrajích nebo uvnitř dílu půdního bloku ve směru orby.
- Na ploše biopásů je **zakázána aplikace hnojiv a přípravků na ochranu rostlin**.
- **Krmný biopás** je třeba založit nejpozději do 15. 6. příslušného kalendářního roku, porost je ponechán bez zásahu zemědělskou nebo jinou technikou do 15. 3. následujícího kalendářního roku a následně je v období od 16. března do 15. června následujícího kalendářního roku zapraven do půdy.
- **Nektarodárný biopás** je třeba založit nejpozději do 15. 6. příslušného kalendářního roku a následně ponechá založený biopás nejméně po dobu 2, nejvíce však 3 po sobě následujících kalendářních let a po uplynutí této doby zapraví biopás do půdy v termínu od 16. 3. do 15. 6. příslušného kalendářního roku.
- Založí následný nektarodárný biopás od 1. do 15. června třetího roku období plnění víceletých podmínek, je-li nektarodárný biopás založený realizován jako dvouletý, nebo 2. do 15. června čtvrtého roku období plnění víceletých podmínek, je-li nektarodárný biopás realizován jako tříletý. Provádí každoročně seč s odklizením biomasy v termínu od 1. července do 15. září příslušného kalendářního roku a nepoužívá plochu biopásu k pojezdům zemědělské nebo jiné techniky, ani jako souvatě.

Biopásy jsou
oázou
biodiverzity a
života v
zemědělské
krajině.

Foto: ZD
Sloupnice

